

Izšla vsak dan razen
nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sun-
days and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški
prostor:
2657 E. Lawrence Ave.
—
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4804.

LETO—YEAR XIX.

Cena lista
je \$5.00

Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 18. maja (May 18), 1926.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 116

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SOCIALIST BERGER JE OR- GANIZIRAL STAVKOVNI SKLAD ZA RUDARJE NA ANGLEŠKEM

Razposlal je okrožnice na vse
struje, ki simpatizirajo s stav-
kujočimi delavci.

Washington, D. C. — Odkar
je došla v Washington brzojav-
ka, da je splošna stavka britskih
delavcev odpoklicana, se je izve-
dalo, da je socialistični kongres-
nik Berger iz Milwaukeeja orga-
niziral stavkovni odbor, obstoječi
iz sto oseb, da se nabirajo pro-
stovoljni prispevki za stavkujo-
če delavce v Britaniji. Ta poziv,
ki je bil poslan vsem osebam, ki
so bile v javnosti poznane, ne
gleda na njih politično prepriča-
nje, da imajo vpliv in da simpa-
tizirajo z delavci, je spremljala
okrožnica, ki je tolažila poziv.
Vai niso odgovorili na ta poziv
in sicer so nekateri molčali sa-
mo zaradi tega, ker je Victor
Berger socialist. Ali Berger je
zadovoljen z odgovori, ki jih je
prejel. Ti odgovori kažejo, da
je njegov apel našel globok
odziv in da bi britski stavarji
prejeli izdatno podporo iz Ame-
rike.

Ohranba stavka čevljarških delavcev

Podjetniki hočejo odpraviti stro-
kovno organizacijo. — Proga-
sili so odprto delavnico. — To je
pognalo pet tisoč čevljarških
delavcev v stavko.

New York, N. Y. — Stavka, ki
jo je odredila organizacija čevl-
jarskih delavcev American Shoe
Workers Protective Union proti
brooklynskim čevljarškim pod-
jetnikom, ki so hoteli za vsako
ceno uvesti odprto delavnico v
čevljarški industriji, se dobro
razvija. Na stavki je pet tisoč
čevljarških delavcev in zahteva-
je priznanje unije. Podjetniki
so seveda tudi organizirani in
njih organizacija Shoe Board of
Trade očita uniji, da je prelomi-
la pogodbo, ki ne dovoljuje stavk
po delavnicah.

James Grady, predsednik cen-
tralne čevljarške organizacije A-
merican union, izjavlja, da ni bi-
lo več ko osem stavk in se je že
odločil čevljarški svet, ki je sto-
ril vse, kar je bilo v njegovi mo-
či, da izravna spor brez stavke.
Grady dalje izjavlja, da v dva in
štiridesetih čevljarških tovar-
nah, ki so pod jurisdikcijo nje-
gove unije, delo popolnoma stoji.
Podjetniki se branijo, da bi seda-
nji spor predložili razsodišču. Že
to kaže, da je pravica do stavke
na strani delavcev.

American Union tvori neod-
visna skupina sedmih lokalnih
organizacij. V tej organizaciji so
večinoma delavci, ki izdelujejo
ženske in otroške čevlje.

Deset možkih zlorabilo dekle.

Chicago. — V nedeljo popo-
ldne je dvajindvajsetletni Ameri-
go Agasto poklical neko devet-
najstletno dekle na telefonu ter
jo vprašal, če hoče iti zvečer z
njim v neko gledališče. Ona je
pritrđila, naka je na rekel, da
bo par njegovih prijateljev pri-
šlo z avtomobilom po njo. Ona se
je res odpeljala z njimi, toda ne
v gledališče, temveč v neko zapu-
ščeno poslopje v bližini Halsted
in Austin ulic. Tam so si možki
zaporedoma nasitili na njenem
telesu svojo pohotnost. Bilo jih
je ravno deset. Policija je polo-
vico teh pohotnežev že ujela, o-
stale pa še iščejo.

NAROČITE SI KNJIGO
"Ameriški Slovenci"

Fordova kompanija znižala produkcijo

Ali so se znižala naročila? — V
Fordovih tovarnah ne izgleda
tako, kakor da se imajo delav-
ske razmere in mezde izboljš-
šati.

Detroit, Mich. — V Fordovih
tovarnah je produkcija omejena
in delavci delajo le deloma in ne
skozni ves teden in vsak dan. Kaj
se razvije iz tega, še ni jasno.
Odpušcanje delavcev lahko po-
stane splošno. Govorice se širijo
in nočejo utihniti, da se začasno
preneha z delom, dasiravno ne
sestavijo poročila o inventarju
še do poznega poletja.

Kupčije so slabe in prodaja se
vedno manj avtov. Edsel Ford
je šel v tujino, da pridobi tuje-
zemske trge.

Avtov sistema Chevrolet so v
okraju Wayne, v katerem se na-
haja tudi Detroit, prodali do tri-
sto mesečno več kot v marcu
1925. Avti tega sistema so se do-
bro prodajali tudi v mesecu ap-
rilu. Avtov Fordovega sistema
so pa prodali v okraju Wayne
manj kot v mesecu marcu leta
1925. V mesecu aprilu se je pa
prodaja avtov Fordovega siste-
ma znižala za več ko 1.100 avtov
pod prodajo v mesecu aprilu l.
1925.

Ford je v minoli zimi znižal
cene, da privabi kupce. Temu je
sledila podvojena produkcija, ki
je naganjala 100.000 delavcev
skoraj do onemoglosti. Mogoče
se zopet znižajo cene, da se po-
množi prodaja avtov. Nekaj iz-
rednega je, ako se cena zniža
dvakrat v letu. Kar se je zgodilo
v okraju Wayne, se je tudi dru-
je. Fordova kompanija je študi-
rala svoj položaj in se je poja-
čala po svoji metodi.

Nikakor pa ne izgleda, da se
delavske razmere in mezde iz-
boljšajo pri Fordovi kompaniji.
Gospodarski pritisk se najbolj
zanesljivo poviša, mesto zniža.
Take so razmere v tej industriji.
Tudi za to industrijo velja, ka-
kor za druge. Kadar ne bodo av-
tov več producirali zaradi profita,
ampak zaradi ljudskih po-
treb, tedaj bo ta industrija pri-
šla redno posloovati in v nji se
bo produkcija uravnala, tako da
ne bodo delavci vedno v skrbeh,
kaj jim prinese bodoči dan.

ENA SAMA ORGANIZACIJA ZA TEKSTILNE DELAVCE

Do tega prepričanja prihajajo
delavci v Fall Riverju. — Iz-
redno slabe razmere v tekstil-
ni industriji so jih privedle do
tega spoznanja.

Fall River, Mass. — V Fall
Riverju so slabe delavske razme-
re. Sto deset tekstilnih tovarnen
je že zaprtih skozi tri leta. V
drugih tekstilnih tovarnah de-
lajo, a producirajo samo 60 do
70 odstotkov od kapacitete, ker
delavci delajo le po tri do štiri
dni v tednu.

Fall River je mesto, ki ima
samo eno industrijo. Pred pet-
desetimi ali še več leti, so pričeli
graditi tekstilne tovarne. Glav-
na cesta je stara. Tovarne so
majhne in slabo urejene. Ljudje
na cestah so pa delavci, ki nima-
jo denarja. Vidijo se stare por-
tugalske matere s šalom prek
glave na ulicah, v parkih pa ble-
di in slabo hranjeni otroci.

Zdravniki rešili nerojeno dete.

Aurora, Ill. — Dvajsetletna
mrs. Augusta Weisbrock, ki je
baš pričakovala poroč, je v ne-
deljo popoldne nenadoma zbole-
la. Na potu v bolnico je umrla.
Sedem minut po njeni smrti so
zdravniki izvršili operacijo. O-
trok tehta skoro osem funtov
ter je popolnoma normalen.
Zdravniki pravijo, da bo najbr-
že dete živel.

RUDARJI NA AN- GLEŠKEM OSTA- NEJO V BOJU

Konferenca delegatov se ponov-
no snide v četrtak, medtem se
bo eksekutiva posvetovala z
vlado in s magnati premoga.
Drugi delavci se vračajo na
delo.

London, 17. maja. — (Kablo-
gram Prosveti, N. W. Ewer, F.
P.) — Pogajanja med delodajal-
ci in ostalimi unijami so bila čez
nedeljo končana in danes jutraj
so se vrnil na delo brez malega
vsi delavci, ki so bili v generalni
stavki. Pogoji se razlikujejo,
toda v glavnem, kot n. pr. v slu-
čaju pristaniških delavcev, so
voditelji podpisali pakt, ki je
sličen onemu železničarskih
unij.

Tako je končala generalna
stavka po enem tednu čudovite
in brezprimerne demonstracije
delavske solidarnosti in aile.
Borba je bila ustavljena v mo-
mentu, ko je vsakdo upal na
zmago. Umik voditeljev Kon-
gresa strokovnih unij znači ve-
liko izgubo prestiza.

Rudarji so ostali izprti in mo-
rajo sami nadaljevati boj. V čet-
rtak se snidejo delegatje rudar-
jev in odgovorijo na Baldwinove
pogoje. Cook, tajnik rudarske
organizacije, je rekel: "Obžu-
jem dejstvo, da so rudarji pre-
puščeni sami sebi."

Kakšen efekt bo imel žalostni
konec generalne stavke na član-
stvo drugih unij, bomo še videli.

London, 17. maja. — Ekseku-
tiva Rdeče strokovne internaciona-
le v Moskvi je danes kabi-
rala odboru rudarske organizaci-
je, da imajo angleški rudarji
na razpolago tri milijone zlatih
rubljev, katere so prispevali
ruski delavci za generalno stav-
ko v Angliji in katere je gene-
ralni svet Kongresa strokovnih
unij odklonil. Odbor rudarjev se
še ni odločil, če sprejme rusko
darilo ali ne.

London, 17. maja. — Zastop-
niki rudarjev, ki so prišli v
London v zasebnih vozilih in de-
loma peš, so se sešli v soboto v
kratkem sej, nato so odgodili zbor-
ovanje do četrtka. Medtem ima
rudarska eksekutiva dovolj časa
za konferiranje z reprezentanti
vlade in magnatov premoga.

Delegatje rudarskih unij niso
niti malo zadovoljni a pogoji,
na podlagi katerih se bodo nade-
jevala pogajanja po končanem
generalnem štrajku. Naročili so
izvrševalnim odborom, da ne
amejo sprejeti ničesar, kar bi
odprlo vrata znižanju mezde.
Stavka rudarjev bo trajala še
najmanj dva tedna.

Vlada se je ponudila, da plača
še petnajst milijonov dolarjev
subvencije v svrbo, da meza
rudarjev ostane na stari višini
toliko časa, da se reorganizira
premogovna industrija.

Delavci v drugih industrijah,
ki so bili na generalnem štrajku,
se polagoma vračajo na delo.
Položaj v Londonu je brez male-
ga še normalen.

NAŠLI DRUGO ŽENSKO NO- GO V MICHIGANSKEM JEZERU.

Chicago, Ill. — V pristanu je-
karskega mesta Gary so našli
drugo odrezano žensko nogo, ki
je par noge, ki so jo dne 26. a-
prila potegnili iz jezera pri Mil-
ler Beachu. Policija v Garyju so-
di, da je bila ženska umorjena in
da so bili njeni udje raztreseni
po raznih krajih severne Indi-
ane.

Obe nogi sta bili odsekani pri
ledjih. Bili sta obe brez nogavic
in čevljev. Zdravniki izjavljajo,
da je ženska bila mrtva že več
mesecev. Forma nog pripovedu-
je, kakšnega spola je bila umor-
jena oseba.

Uslužbenel sprejeli Coolidgev kompromis

S tem pa ni rečeno, da so odne-
hali od boja za dosego maks-
imalnega penzijskega zneska.

Washington, D. C. — Večina
skupnega gl. odbora organizacij
federalnih uslužbencev je odgla-
sovala za kompromisni predlog
predsednika Coolidgea glede pen-
zije. Po tem kompromisnem
predlogu je maksimalna penzija
določena na \$1.000 letne penzije.

S priznanjem te kompromisne
ponudbe pa uslužbenel niso od-
gnali se bojevati za maksimal-
no penzijo \$1.200. Ko pride je-
sen, podvoje svoje prizadevanje,
da dosežejo to penzijo.

Predlagani kompromis ne bo
stal vlade nič več, kot penzija po
sedanjem zakonu. Diferenco, ki
postoji med \$720 in \$1.000, bodo
plačali uslužbenel.

OBSTRELIL SNUBKA SVOJE HCERE.

So. Chicago. — Robert Polo-
vina, 8945 Mackinaw ave., je v
nedeljo prinesel zaročni prstan
Dragici Sokul, odnesel pa je kro-
go v glavi, ki ga morda stane
življenje.

Polovina se je zaljubil v štiri-
najstletno Dragico in šel je k
njej, da jo snubi. "Po kaj si pri-
šel?", je vprašal Polovina dekli-
čin oče, Daniel Sokul. "Po vašo
heer, da jo vzamem za ženo," je
odgovoril Polovina, ki je 30 let
star. Oče je dejal, da je hči pre-
mлада za moštvet in da se naj
Polovina hitro pobere. Ko pa
Polovina ni hotel iti, je Sokul
vzel revolver in mu pognal kro-
glo v glavo. Snubca so težko ra-
vijesno odpeljali v bolnišnico.
Sokula pa na policijo postajo.
Drama se je odigrala na 9018
Greenbay ave.

Papežev poslanec deportiran iz Mehiko

Mexico City, 17. maja. — Me-
hiška vlada je formalno obvesti-
la Georga J. Caruna, papeževga
reprezentanta, da mora zapustiti
Mehiko v štirindvajsetih urah.
Caruna, ki pravi, da je državljani
Združenih držav, je danes ju-
traj odpotoval v Washington.
Vzrok deportacije je, kakor jav-
lja vlada, ker je Caruna kot tu-
jezemec prišel v Mehiko pod na-
pačnimi pretvezami.

Zadnji turški sultan umri.

San Remo, Italija, 17. maja.
— Mohamed VI., bivši turški
sultan, ki je po zmagoviti Kema-
lovu revoluciji pobegnil v Italijo,
je včeraj naglo umrl v tukajšnji
vili, v kateri je živel.

FARMARJI SO IZGUBILI TRI- NAJST MILIJARD DOLARJEV

Kljub temu se pa nekateri še tu-
dijo, zakaj farmarji težijo o
slabih časih.

Washington, D. C. — V zad-
njih šestih letih so ameriški far-
marji izgubili več ko trinaest mi-
liard dolarjev, ker je cena njih
pridelka padla pod mero cene za
industrijske izdelke. Tako se je
izrazil kongresnik Jacobstein iz
Rochestra v teku razprave o od-
govorih za farmarje.

Jacobstein prizna, da so pri-
tožbe farmarjev opravljene in
naglašal je, da se morajo far-
marji sami bojevati, da povišajo
ceno svojim produktom. V to pa
služi najbolje dobro izdelana or-
ganizacija. Nakupovalna moč
farmarjev je padla od leta 1919
približno za dvajset odstotkov.
Kongresnik je poudarjal, da se
morajo organizirati v močnih za-
drukah, da lahko postavijo svoje
prodnike na tujezemski trg. Za

Evropa se zvija v novih krčh

SITUACIJA DANES V EVROPI.

Poljski preti razpad vsled civilne vojne. Pilsudski
je zaenkrat na krmilu.

Pašizem ogroža Nemčijo. Velike monarhistične
demonstracije in spopadi s komunisti v Berlinu.

Jugoslovanska vlada je zopet padla.
Oborožene tolpe iz Italije so baje invadirale Alba-
nijo.

Ogrski monarhisti se ponašajo s ponarejanjem
frankov.

Vladna kriza v Belgiji.

Francija se potaplja v finančni kaluži in vodi de-
speratno osvojevalno vojno v Siriji in Maroku.

Italijanska lira, ki je bila več mesecev stabilna, je
silno padla na vrednosti.

Anglija je še danes omamljena vsled generalne
stavke.

Poljski generali organizirajo
kontrarevolto.

Poznanj, Poljska, 18. maja.
— General Josef Haller in ne-
kaj drugih generalov je začelo
mobilizirati armado 50.000 moč
za reokupacijo Varšave in stro-
mogliavljenje Pilsudskega. Van
Poznanjske je poplavljen z lo-
taki in plakati, ki kličejo ljud-
stvo na boj za "avobodo" Polj-
ske. Knez Radzivil, najboga-
tejši veleposestnik na Poljskem,
financira z drugimi grajščaki
vred kontrarevolto. Poznanjski
poslanci in senatorji v poljskem
parlamentu so formirali svojo
gornico. General Sikorski, ki
se nahaja v Lvovu, je začel stra-
šiti z "rusko invazijo". — Pil-
sudski je poslal dva represen-
tanta v Poznanj, da se porajata
v njegovem imenu za mir in
spravo.

Civilna vojna morda razkosa
Poljsko.

Berlin, 17. maja. — Na teme-
lju poročil iz Poznanja civilna
vojna na Poljskem se ni konča-
na. General Stanislaw Haller, ki
ima v Poznanju svoj glavni stan,
je izjavil danes jutraj, da po-
znanjski Poljski (bivša nemška
provincija) ne priznava rebelne
vlade v Varšavi in da so vsa po-
ročila iz Varšave večkomaj pre-
tirana in slaganja.

Kakor izgleda, se je v Pozna-
nju pojavilo separatistično giba-
nje za razkosenje sedanje polj-
ske republike in slučaju, da Hal-
ler in Sikorski ne bosta mogla
strmogliaviti Pilsudskega.

"Dziennik Poznanski" je danes
zjutraj v posebnem članku po-
zval poljske stranke v Poznanju
in Gornji Sleziji, naj se zedinijo
in imenujejo komitet petih vo-
dilih Poljakov in ta komitet
naj bo pomožna vlada provinčne

Dr. Marx sestavi nove nemške
vlado.

Berlin, 17. maja. — Dr. Vi-
ljem Marx, vodja centristov
(klerikalcev), je bil tretji kan-
didat za ministrsko predsedni-
štvo, ko sta Gesler in Adenauer
odklonila mandat. Dr. Marx je
včeraj informiral Hindenburga,
da se mu je posrečilo pridobiti
ljudsko stranko za svoj program
in vsled tega sprejme mandat za
sestavo nove vlade.

Okrog 15.000 monarhistov je
včeraj demonstriralo v Berlinu
proti referendumu glede razla-
čenja bivših dinastij. Monarhi-
sti so se spopadli s komunisti in
bila je velika bitka na ulicah, v
katero je posegla policija in are-
tirala mnogo oseb. Ena oseba je
bila težko ranjena.

Fašistovski kolovodje, ki so po
policijskem odkritju izdelali na-
črt za najnovejši puč v Nemčiji,
so še vedno na prostem.

Albanija invadirana?

Dunaj, 17. maja. — Poročilo
iz Tirane, glavnega mesta Alba-
nije, se glasi, da so se sinoči iz-
krcale na albananskem obrežju do-
bro oborožene tolpe, ki zdaj pro-
dirajo proti Tirani. Tolpe so pri-
le iz Italije. Albanske vladne
čete odbijajo napadalce.

Madžarski falsifikatorji se ne
sramujejo žina.

Budapešta, 17. maja. — Sod-
ni proces proti ponarejalcem
frankov, ki je bil pravkar za-
ključen, najlepše osvetljuje men-
taliteto ogrske vladajoče klike.
Dva bivša ministraka predsedni-
ka, knez Windischgrätz, voja-
(Dalje na 3. strani.)

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$0.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (April 30, 1926) poleg valnega imena na naslovnem listu, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Poslovite se pravilno, da se vam ne ustavi list.

SPORI MED DELAVCI IN FARMARJI KORISTILJO LE GOSPODUJOČEMU RAZREDU.

V farmerski delavski stranki v Oklahomi, je nastal spor. To pomeni, da bo moč stranke opešala in mesto da bo korakala od boja do zmage, pa pojde rakovo pot.

Dve osebi sta se sprli, katera izmed njiju postane predsednik stranke. Konvencija stranke je bila najprej sklicana. Sklicaj jo je strankin predsednik J. W. Houchin. Na to jo je pa ravno ta predsednik odpoklical. Konvencija je vseeno zborovala v Renu in odstavila Houchina kot predsednika. Houchin protestira in povdarja, da je bila konvencija nelegalna. Kaj bo sledilo temu sporu, ako se ne izravna tako, kot se ima izravnati?

Stranka se bo pocepila, volilci se pa bodo vrnili zopet k starima strankama, ki z vsemi sredstvi podpirata stari red in sta nasprotni vsakemu napredku in izpremenitvi. Ameriški kapitalisti in njih podporniki že od nekdaj zelo radi pocepijo delavsko ali farmersko organizacijo, ko opazijo, da postaja njenim interesom nevarna. Ako se vse njih poteze izjalovijo, ki imajo namen preprečiti naraščanje moči delavske in farmerske organizacije, tedaj se kapitalisti poslužijo zadnjega sredstva, t. j. pocepljenja organizacije, da jo oslabijo.

To sredstvo jim pomaga, da dosežejo svoj namen. Zakaj? Kapitalisti in njih podporniki po svojem golem orodju vrinejo v organizacijo oseben spor mesto načelnega. Najprej seveda kapitalisti in njih podporniki poizkusijo z načelnim bojem, a ko opazijo, da jim tak boj ne prinese uspehov, ga zamenjajo z osebnim bojem, s katerim dosežejo to, da se organizacija pocepi in nato prične hirati in razpadati, dokler ne razpade popolnoma.

Pri vsakem osebnem boju je pa ena stranka v pravem, druga pa v nepravem. Stranka, ki je v nepravem, se lovi le za okoliščine in argumente, ne glede na to, ako imajo kaj ali nič opraviti s stvarjo. Glavno pri nji je, da ustvarja zmedo in napeljava vodo na svoj mlin. V tem znamenju upa stranka na zmago. To pa pride tretji stranki—kapitalistom in njihovim podpornikom—prav. Oni se poslužijo teh okoliščinskih argumentov, da pojmanje spora še bolj zamotajo, da se spor še bolj poosebi in da sta nazadnje tu samo še Peter in Pavel, okoli katerih se suče spor.

Kadar spor doseže to stopnico, se prične delavska ali farmerska organizacija krhati, kapitalisti in njih podporniki so pa dosegli svoj cilj, t. j. razpadanje delavske ali farmerske organizacije.

Vsa organizacija, delavska ali farmerska, bi morala znati pred vsem ločiti, kadar se spori pojavijo v nji, kakšni so ti spori: načelni in stvarni, ali osebni in umetni zanešeni vanjo. Ako zna organizacija napraviti to analizo, tedaj se ni treba bati, da prične razpadati. Rešitev stvarnega in načelnega spora jo bo le pojačala, osebni in umetni vanjo zanešeni spor bo pa tako lokaliziral, da bo spor ostal le osebni in zato ji ne bo mogel škoditi.

Ako pogledamo v zgodovino ameriškega delavskega gibanja, tedaj se kmalu prepričamo, da so ti spori v delavskih organizacijah veliko škodili ne samo delavstvu, ampak tudi ljudstvu v splošnem, ker niso bili ti spori takoj v začetku analizirani in pravilno obdelani. Prvi spori v delavskih organizacijah segajo nazaj v leto 1830, ko je prvič nastala nevarnost v Ameriki, da pridajo do politične moči oni, ki delajo in s svojim delom ustvarjajo potrebnost za ljudsko prehranitev in udobnost, ki so potrebne v človeškem življenju. Takrat so gospodarji prvičkrat v Ameriki na umeten način pocepili delavce, da so tako preprečili njih zmago. Od tega časa se pa gospodarji poslužujejo pocepljenja delavstva in farmerjev z uspehom.

Delavci in farmerji se morajo učiti iz zgodovine delavskega in farmerskega gibanja, pa bodo varni pred pocepljenjem, ki ga nanašajo njih gospodarji med njimi v svojo korist.

Delavci in farmerji morajo imeti tudi ta pred oči, da koristi gospodarjev in sužnjev niso enake.

SLIKE IZ NASELBIN

Dopis s pota.

V zadnjem dopisu sem omenil, da bom opisal države vzhodno od Kalifornije, kakor tudi delavske razmere v njih, kar hočem danes storiti.

Proti koncu meseca aprila sem se poslovil od sorodnikov in prijateljev v Los Angelesu in v Fontani, Cal. in sem se podal po S. P. železnici proti vzhodu. Res lepa je bila vožnja čez San Bernardino med velikanskimi nasadi tropičnega sadja, vinske trte, ali ta lepota ni trajala dolgo. Svet se vzdiguje višje in višje od San Bernardina proti Kramer gorovju in na tej točki se zgubi ves kraus zlate Kalifornije.

V San Bernardinu ali Kramer gorovju sta ravno ob času mojega bivanja v Kaliforniji brata Hakelrat odkrila velike zaloge zlata rude. Ko sta dala to novico med svet, sta povzročila pravcat naval med zlatolokalci po zapadu. Na tisoče in tisoče vaskovrstnih elementov in karakterjev je šlo poiskati svojo srečo v gorovje. Vendar pa iskalec zlata niso več danes, kakor so bili leta 1849, ko so našli v Kaliforniji prvo zlato. Danes več ne potujejo z mrkavimi kljuseti, naloženimi s fižolom, moko, slanino itd. Danes se vozijo v modernih avtomobilih in celo z eroplani so se pripeljali iz San Franciscosa in Sacramento v to oddaljeno gorovje. Bodo li našli srečo ali ne, nikdo ne ve.

Ko smo prekoračili te hribe, smo se nahajali v Arizoni. Severna stran te države je pusta. Druga pa je kakor ogromne puščave. Vse kakor v Sahari. Zemlja izgleda precej dobra, ampak dežja ni in umetnega namakanja tudi ne.

Na postaji Ash Tork sem se preselil in se odpeljal proti južni strani države v Jerome, Ariz. To je precej velika naselbina in vožnja do nje romantična. Po vijugastih potih med strmimi rdečim skalovjem in skozi več predorov se vije vlak vedno naprej, skoraj bi rekli, da je vedno na mestu. V več mestih prevozi vlak deset milj sem in tja, da naredi samo eno miljo naprej. Po večurni mučni vožnji smo vendar dospeli v Jerome. Mesto leži med visokimi gorami in visoko v hribih. Tukaj so velikanski C. Clarkovi bakreni rudniki in topilnice. Plače so od \$5.00 do \$6.50 na dan. Delajo vsaki dan, ampak delo dobiti je težko. Slovencev v tej naselbini ni veliko, pač pa več Hrvatov, Dalmatincev in Hercegovcev. Imajo tudi več podpornih družtev, izmed katerih je društvo spadajoče k S. N. P. J. najmočnejše in se tudi najhitreje razvija. Kar je inteligentnejših Jugoslovancev, spadajo vsi v to društvo.

Cez tri dni mojega bivanja sem se podal naprej z "busom" čez strme gore proti Prescottu in Phoenixu, Ariz. Zadnje omenjeno mesto ima jako lepo lego, kakor tudi podnebje. V tej okolici tudi rastejo oranže in drugo citrusno sadje. Ravno tako je tudi veliko breskev, marelic in smokve. Zemlja je veliko cenejša kakor v Kaliforniji, zato je pa Kalifornija veliko lepša radi lege ob pacifični obali.

V Arizoni je še več slovenskih naselbin ob meji stare Mehike, katerih je to pot nisem obiskal. Te so: Bisbee, Lowell, Globe, Miami itd. Naj še povem, da je v Arizoni 75% Mehicanov, kar jim ni zameriti, ker to je bila enkrat njihova država, kakor so bile enkrat tudi New Mexico in Colorado.

Iz Phoenixa sem se podal zopet naprej proti Novi Mehiki. Ta vožnja po Arizoni proti Novi Mehiki ni drugega kakor sama puščava, le tu in tam ob potokih (katerih je bore malo) vidite ovčarje, ki pasejo ogromne črede ovac. Ovčarji so skoro vsi Mehicani ali Indijanci.

Po dvanaesturni mučni vožnji sem vendar zopet enkrat došel v slovensko naselbino Gallup, New Mexico. Ta naselbina je ravno na meji Arizone. To je precej prijazna naselbina, v kateri je še precej Slovencev in Hrvatov naseljenih. Skoro vsi lastujejo svoje domove. Dela tukaj drugače ni kakor premo-

gokopi, kateri pa, kakor povsod, letos jako slabo obratujejo. V okolici tega mesta sta dve jako veliki indijanski rezervaciji rodov Hopi in Navajo (reci Nava-ho). Ta dva rodova Indijancev sta priznana kakor najboljši zanemarljena rodova, kar je še Indijancev v Severni Ameriki. Držijo se še vedno svojih starih tradicij, kakor pred sto leti. Mesto Gallup samo izgleda kot indijansko mesto, ker je vedno polno Indijancev. Precej zjutraj prijezdijo na konjih in posedajo po hodnikih ter gledajo sem in tja. Ženske prodajajo volnene domače izdelke, podlage in lončene izdelke. Opravljeni so še vedno, kakor jih vidite v premikajočih slikah. Nekateri (ali teh je malo) imajo velikanske črede ovac. Volno prodajajo vsako leto ter izkupijo lep denar zanje. Ali denar jim ne zaleže čisto nič, ker ne poznajo veljave denarja. Kakor hitro dobijo denar v roke, tako hitro ga tudi razmečejo, nekoliko za pijačo, drugo za otročarije, kar nima nobenega pomena. Stric Sam se trudi na vse načine, da bi naredil koristne ljudi iz njih; ampak je vse zamanj. Delati nočejo, varčevati tudi ne. Učiti se nočejo.

Slovenci in Hrvati v tem mestu so večinoma zaposleni v premogokopih, le nekoliko jih je v trgovinah. Par jih je tudi, da imajo še precej dobro urejene hotele.

New Mexico je država velikih pašnikov. Tudi nekoliko poljedelstva ima, ampak radi suhega podnebja se malo kdaj obnese, da bi se izplačalo. Goveje živine se pase na tisoče in tisoče glav po nepreglednih planjavah. V krajih, kjer ni pašna dobra za govejo živino, se pasejo koze in ovce, katere prinašajo tudi lepe dobičke z volno in mesom. Največje mesto v novi Mehiki je Albuquerque (17,000 prebivalcev). Mesto samo, kakor tudi cela okolica, nudi imponanten razgled. Vse hiše so narejene iz neke ilovice pomešane s slamo. So pa narejene jako bomo brez vse opreme in malo katera hiša (če smemo tako reči) ima več kakor dve okni, takorekoč luknje, koder pride svež zrak v hišo. V teh hišah živijo največ mehiški delavci ali kmetje. Veliko je tudi Indijancev, nekateri so pa nekaki polkrvni Indijanci in Mehicani. Ljudstvo živi jako bomo, ampak tudi za delo ni zanič. Njim je dosti, da se enkrat na dan najejo fižola in čebule. Napredek jim je deveta briga. Okrog postaje S. F. jih vedno sedi cele trope in prodajajo potnikom svoje robote izdelane ročne izdelke, največ lončene in volnene. Pravi Indijanci prodajajo potnikom tudi lepo izdelane indijanske obleke, mokasine, sombrere, taške itd. Reči moram, da je malo tako zanimivih krajev v Novi Mehiki, kakor ravno okolica Albuquerque. Vse je narejeno iz ilovice in izgleda, kakor stare podrine egiptovskih piramid v miniaturo. Podnebje je tukaj precej vroče in neprikladno za naš narod, ker so vode jako slabe.

Od imenovanega mesta se zopet zemlja vdičuje proti hribom in je popolnoma nerodovitna. Od tu naprej vozi vlak vedno med, ali pa po visokih hribih do mesta Ratona. N. M. V Ratonu so tudi naseljeni Slovenci in Hrvati in je nekakšna centrala okoliških premogokopov, kakor Sugarite, Dawson itd. Kmetijstvo v tej okolici se ne izplača, ker je lega zemlje jako slaba, pač se pa izplača ovčarjeja. Premogokopi obratujejo jako slabo. Plače so po šestvici leta 1917.

Iz Ratona in okolice sem se podal čez hribe v mesto Trinidad, Colo. Mesto Trinidad je centrala odtodnih premogovnikov. V tej okolici je bilo pred par leti veliko Slovencev, ampak danes jih ni več. Prvič je vzrok stavka iz leta 1922, drugič je pa vzrok depresija premogarske industrije. Največje naselbine v tej okolici so bile: Primero, Moriy, Ludlow, Halisting, Delagua, Sopria itd. Danes izgledajo te naselbine kakor grobišča: ljudstvo se je preselilo in se še vedno seli v industrijalna mesta na vzhodu, kakor Chicago, Detroit in Milwaukee. Ravno tako usoda je zadela tudi okolico

Walsenburga. Kamor se človek obrne, povsod depresija. Oblakal sem tudi veliko slovensko naselbino Pueblo, Colo. Tukaj je naseljenih več tisoč Slovencev. Največja industrija v tem mestu je jeklaraka, katero kontrolira John D. Rockefeller. Delajo tukaj dosti povoljno, ampak plače so kakor hoče Rockefeller, to se pravi, da so jako slabe. Pred par leti se bile tukaj še velike topilnice. Ena še stoji, ampak ne obratuje. Druge pa ni več.

O napredku Slovencev ne bom pisal, ker to je že večkrat opisal "Old Timer". Ena polovica narodka Slovencev je na Grovu, druga pa na Bessmerju, kontrolira pa ves napredek v Pueblu father Ciril.

Pred par leti je bilo več slovenskih naselbin po Koloradi. Nekateri izmed njih so bile jako živahne, toda danes nimajo več nobenega pomena za slovensko javnost, kakor n. pr. Colorado Springs, Victor, Salida, Quay, Aspen itd. Vse te naselbine danes izgledajo kakor stara grobišča. Vzrok je: dela ni.

Ko sem se naveličal gledati te nekdaj cvetoče in sedaj popolnoma mrtve naselbine, sem se podal proti Kansasu. Od Puebla do La Junta (reci Lahunta) so ob S. F. progi še precej dobre farme, gotovo umetno namakane. Zemlja je tod, še precej dobra in letina kaže izvratno. V tej okolici sadijo največ sladkornego pesa, kar pa letos ne bojo storili. Vzrok je, ker jim (far-marjem) sladkorni kralji nočejo plačati za peso toliko, kar njih stane trud in delo. Največ bo letos v tej okolici posejane alfalfa, katera jim bo prinesla več dobička in tudi manj dela. Dolina ob La Junti se imenuje Arkanson Valley. Ob desni strani proti vzhodu ob železniški progi S. F. so vresnici krasne umetno namakane farme. Jabolki, hruške in breskve je jako dosti. Z leve strani proge so pa zopet velikanški pašniki. Reči moram, da tako lepe živine nisem letos videl po vseh Združenih državah kakor ravno v tej okolici. Cowboyji so kar ponosni na svoje črede in gizdavo jezditjo na bran-kotih okrog po pašnikih med čredami. Mesto Holly je ravno na meji Kolorada in Kansasa. Od tukaj naprej se prenehajo špan-ska imena mest in krajev.

Cez državo Kansas je vožnja zanimiva samo radi velikanskih krasno obdelanih farm in sočnati pašnikov. Povsod je sama ravnina, nepregledna polja, na katerih raste vse, kar uspeva v tem podnebnju. Največ se bavi-jo a pšenico, ržjo in ječmenom. Tudi koruza uspeva dobro. Umetnega namakanja tukaj ne potrebujejo. Zemljo v teh krajih Kansasa je jako težko kupiti, ker se vedno dobro izplača. Stari farmerji gredo v pokoj in farme dajo v najem tujcem. Bogatega farmerja sin tu di noče delati na farmi, ker mu ni sila ali je pa učen za zdravnika, pravnika, arhitekta ali kaj podobnega. Smelo trdim, da bi maršikateremu farmerjaku sinu bolj pristojala plug in brana kakor pa omara polna knjig, v glavi pa nič. Zraven tega bi mu bilo pa tudi bolj dobičkanosno.

V okolici Pittsburga, Kansas, sem tudi obiskal skoro vse slovenske naselbine, ali kakor povsod drugod je tudi kansaško premogovo okrožje zadela enaka usoda brezposelnosti. Ljudstvo se je izselilo druge kraje. Vzemimo naselbine kakor Mineral, Stone City, Seamon, Crow Hill, Dazie Hill, Cherokee, Chicopee, Flaming itd. Vse te so pred par leti bile še velike slovenske naselbine, ampak danes raste tam koruza, kjer so stale slovenske hiše. Kakor vse izgleda, bo enaka usoda zadela druge kansaške premogarske naselbine, katere še životarijo, to so: Frontenac, Radley, Ringo, Edison, Gross, Yale in druge.

Kansaska premogovna polja čudovito hitro izumirajo. Malokatera naselbina zdrži 12 do 15 let. Premog se izčrpa in naselbine ni več. Od sedaj 20 let se bo jako malo znalo tukaj za Slovence. Mladina beži v industrijalna mesta in starejši jim bodo morali slediti, nekoliko radi onemoglosti, drugi radi pomanjkanja zasluzka. Prvega maja sem se ob času mojega bivanja v

Kansasu udeležil prvomajniške manifestacije na Franklinu. Tam sem srečal precej starih prijateljev in znancev, takorekoč starih pionirjev, kakor Fr. Šetina, A. Ruper, Jos. Bratkovič, Fr. Rugel, A. Sular in med njimi sem imel par prijaznih uric tam gori na hribečku. Srečal sem se tam tudi z bratom V. Cinkarjem, predsednikom S. N. P. J. iz Chicaga, kateri je bil povabljen na manifestacijo. Skoda, da nisem imel več časa z njim govoriti.

Na veselici je bilo vse v redu. Ljudstvo se je zanimalo za govore. Govorili so: Sular, Šetina, Stefančič in V. Cinkar. Ljudstvo jih je z zanimanjem poslušalo in govorniki so želi priznanje s ploskanjem. Pozno zvečer se je ljudstvo razšlo k počitku s popolno zadovolnostjo "of the perfect day."

Frank Stanich.

Na veselici je bilo vse v redu. Ljudstvo se je zanimalo za govore. Govorili so: Sular, Šetina, Stefančič in V. Cinkar. Ljudstvo jih je z zanimanjem poslušalo in govorniki so želi priznanje s ploskanjem. Pozno zvečer se je ljudstvo razšlo k počitku s popolno zadovolnostjo "of the perfect day."

Frank Stanich.

Verska vprašanja

Telzem, deizem, politeizem, pantelzem in ateizem.

Ker se ti izrazi jako pogosto rabijo v govorjenju in v knjigah ter časopisih, je dobro, da je čitatelj prepričan, kaj vsaki izmed njih pomeni.

Telzem izvira iz grške besede "teos" (bog) ter pomeni verova, krščanska, mohamedanska, židovska, mohamedanska, židovska itd. telistične, ker poznajo poglavitno enega boga, dasiravno v vsaki teh ver najdemo ostanke poganstva ali mnogobogštva. Krščanski bog je na primer v treh osebah, kar torej lahko tolmačimo, da so trije bogovi, kateri pa so eno in isto. Krščanska sveta trojica je enaka trojici v indijski religiji, kjer je božanstvo tudi v treh osebah, namreč Brahma, Višnu in Šiva.

Deizem je dobesedno isto kakor telzem. Beseda izvira iz latinske "deus" (bog), a ta je nastala iz grške "teos". Dasiravno delsti verujejo v boga, jih pristižni raznih ver vendar krstijo z brezverci. Deizem je priznavanje boga, ali zavrača pa vsako sveto pismo in vsako proglašanje cerkve. Kot filozofa struja deizem veli, da bog mora obstojati nekje izven sveta in da je bog vzrok sveta ter ustvaritelj vsega. Ali ta bog nima sedaj nič skupnega s svetom ter se ne meša v posle sveta in sveta tudi ne upravlja. Delsti potemtakem tudi zavračajo vsako previdnost božjo. Predstavnik te struje je bil v starodavni dobi grški filozof Aristotel. V današnji dobi se smatra za največjega predstavnika te filozofije francoski pisatelj in modrijan iz osemnajstega stoletja Voltaire. Ni ga bilo na svetu večjega nasprotnika proglašane religije in krščanske cerkve ter vsake druge cerkve, kakor je bil Voltaire. Ni čudno, da so ga proglasili za nevernika.

Polyteizem pomeni toliko kot mnogobogstvo. Vse stare vere so bile polyteistične, ker so priznavale enega glavnega boga, poleg njega pa številne druge bogove in božice ter polbogove. Krščanska religija, ki je nastala in se je razvila iz prejšnjih ver, se ni mogla očistiti tega polyteizma. Poleg tega da priznava tri bogove v enem, je Jezusa — človeku — dvignila na stopnjo božanstva, a kakor boginja časti njegovo mater. Poleg tega ima krščanska vera tudi neštete svoje svetnike in svetnice, preroke, ki posedujejo veliko moč, prav tako kakor stari bogovi in boginje ter polbogovi Grčije, Egipta, Rima itd.

Panteizem prihaja od grških besed "pas" (vse) in "teos" (bog). Po tej besedi je bog vse tišto, kar je priroda — ali vse je bog. Filozof Epikur je bil v starodavni Grški največji predstavnik te struje, a bolj kot on pa je pri Rimljanih razvil to filozofijo pesnik in modrtjan Lukrecij Kar. Italijanski filozof Giordano Bruno, katerega je inkvizicija sežgala na grmadi, se je najbolje izrazil o tej struji: "Telesna stran boga je priroda, duševna stran prirode pa je bog." Na podlagi tega je on razvil svojo filozofijo. Nizozemski filozof Spinoza spada med največje predstavnike panteizma.

Ateizem enostavno zavrača vsako božanstvo, a priznava samo prirodo z vsemi njenimi silami, zakoni in pojavi. — N. S.

ZARKOMET

Krik iz Anglije.

Angleški delavec je zagnal silovit krik. Kdor razume ta krik, naj povesti glavo za moment. Prav je zapisal W. N. Ewer v svojem poročilu iz Londona, ki je bilo objavljeno v večerajšnji Prosveti:

V hipu, ko je stala zmaga delavcev za na pragu, so strahopetni voditelji izpremenili zmago v katastrofalni poraz...

Ni čuda, da je J. R. Thomas jokal, ko je bila razglašena generalna stavka. Kolikokrat se je zgodilo, da veliki momenti najdajo majhne ljudi?

To si je treba zapomniti.

Dokler gospodarji oni, ki nič ne delajo in samo jedo, bodo delavci samo delali in jedli le toliko, da bodo lahko delali.

Razumljivo je.

Conjeni Zarkomet! Tukaj se je po francosko poslovila neka pobozna žena, toda do danes še nisem čital ničesar o tem v katoliških listih. Če bi bila to kakšna napredna ženska ali žena rdečkarja, bi bil kutaraki list za najmanj trikrat poročal, trikrat podčrtal in dodal tri pridige o "rdeči morali" in kako da Prosveta vzgaja ljudi. Žena, ki se je poslovila po francosko, je pobirala za zvonove na hribečku sv. Antona. — Reportar, Farrell, Pa.

Dobra novica iz Jugoslavije.

Rade Pašić, sin starega Pašića, je bil obsojen na 15 mesecev zapora in 100,000 dinarjev globo. Zakaj? Zato, ker je velik Jugosloven, Bogu mil, dober rodoljub, izkratka ker je dika in ponos troimenog naroda. Sodišče, ki ga je sodilo, ni socialistično in ne boljševiško.

Če se sorodniki ne brigajo, zakaj bi se mi?

Dragi K. T. B.! Ali je morda tebi kaj znano, kako se vrše pogrebi mi? Poznam ljudi, ki žive blizu kloštrov nun ali takozvanih sester, pa sem jih vprašal, če vedo kaj o njihovem življenju in pogrebi. Odgovorili so mi, da ne vedo nič. Nihče izmed posvetnikov ni še videl pogreba kakšne nune. Zakaj ne? — Frank Erlah, Pueblo, Colo.

Kaj pomeni beseda "segati"?

Ta nearečna beseda drži coloradskega učenjaka za vrat in ga ne izpusti. "Segati" in "razviti se" ni enolisto, to je res, namreč v ožjem pomenu; če pa govorimo o človeku, da se je razvil, prav lahko porabimo izraz, da človek sega nazaj v živalski svet. To se pravi, da sega po svojem razvoju ali evoluciji.

G. Trunk ponavlja in ponavlja, da človek res "sega telesno nazaj v živalski svet" — in pri tem ostane. Kaj naj to pomeni, noče pojasniti. Ali pomeni razvoj? Ne! — odgovarja naš učenjak.

Zdi se mi, da je Trunk malo preveč bleknil in zdaj noče nazaj in ne naprej. Povedal je polovico resnice, drugo polovico pa drži zase. Druga polovica namreč je, da človek sega nazaj v živalski svet zato, ker se je razvil iz tega sveta; drugače ni nobenega logičnega vzroka, zakaj bi človek po božji podobi ustvarjeno bitje, segalo nazaj v živalski svet. Kompromisa tukaj ne more biti. Ali sega ves ali pa sploh ne sega!

Listnica.

Čitateljica Prosvete, Miners Mills, Pa.: Koga se tiče vaše notica?

K. T. B.

Avtomobilist poveži kolesarja, gostilničarja Alojzija Senica iz Studencev pri Mariboru. V sredini Maribora ga je podir nek avtomobil in pri padcu si je gostilničar zlomil nogo. Avto mu je strli tudi kolo. Sploh se opaža, da so avtomobilisti v Mariboru silno neprevidni, da celo brezobzirni.

Ateizem enostavno zavrača vsako božanstvo, a priznava samo prirodo z vsemi njenimi silami, zakoni in pojavi. — N. S.

Skonvencija Hrvatske
hratske zajednice

Poljski skladi centralizirani. E-
no leto polne bolniške podpore.
Naziranje bolnikov je tnd
problem. GL. predsednik o S.
N. P. J. Predprave mladine.
Sala za nepismene.

Cleveland, O., 15. maja. — Pri-
bitni deficit \$40,000 v bolniškem
skladu ni opalil delegatov v to-
liko, da bi se izrekli proti ne-
dolge upeljani centralizaciji
vseh bolniških fondov. Staro me-
toda plačevanja bolniške podpo-
re iz blagajne društev so pokop-
ali globoko v zemljo. Res je, da
jim je centralizacija doprinesla
deficit, ali iz tega se izkopljejo
potom spretih metod. Mesto
tega nazadovanja so napredno-
vali, ko so dodali nov sklad —
3 bolniške podpore. Tega preje
si bilo. Centralizacija bo torej
održala sistem, kateri se up-
ravlja tako, da se plačuje vsa
bolniška podpora direktno iz u-
pada gl. tajnika in blagajnika
H. B. Z.

V gornjo svrhu so tudi na-
pravili drastični korak, ko so od-
glasovali samo za enoletno pol-
no bolniško podporo. Preje je bi-
lo 18 mesecev ali več. Po enem
letu dobi član zavarovan za \$1
bolniške podpore, po \$5 tedensko
toliko časa, dokler ne ozdravi;
oni, zavarovani za dva in za tri,
dobijo po enem letu po \$10 in
\$15, dokler ne ozdravijo. Od se-
daj naprej se ne bo plačevalo
nobemu članu, kateri je bolan
manj kot osem dni, nobene bol-
niške podpore glasom sprejete
predloga delegata Grškovića. A-
ko pa bo kdo bolan nad osem
dni, tedaj bo dobil podporo od
prvega dneva bolezni. V slučaju,
da nastane deficit v kakem bol-
niškem skladu, tedaj imajo kri-
tični deficit le oni člani, kateri pri-
padajo tistemu skladu.

GL. predsednik, Tome Bešenec,
kot član S. N. P. J., in drugi člani
naše jednote govore o velikih
prednostih, katere nudi S. N. P. J.
Konstatirali so, da imajo člani
boljše ugodnosti, ter da pla-
čajo manj nego v drugih orga-
nizacijah. Vendar Bešenec kon-
statira, da je prišlo radi teh li-
teralnih ugodnosti do deficita v
bolniških skladih, ter da je bil
odpravljen \$5 sklad. Drugi de-
legat je apeliral na delegate, da
naj nikar ne sprejmejo v pravi-
la točko, katere bi dolocevala, da
noben član ne prejme podpore za
prvih osem dni. Pri tem je ved-
no kazal na veliko konkurenco,
katera obstoja že sedaj od stra-
ni S. N. P. J.

Nenavadno velike potežkoče
dela sistem nadziranja bolnih
članov. Delegat iz Detroita ome-
nja, da imajo tam pri svojem
društvu bolniški odbor iz petih
članov, kateremu se plača dvaj-
set dolarjev mesečno za vseh pet
odbornikov, kateri imajo nalogo,
da obiskujejo bolne brate in se-
stre. Priporoča ta sistem, kjer je
to možno upeljati. Sprejel se je
sistem, kateri je v glavnih po-
drobnostih podoben sistemu v ra-
bi pri naši jednoti.

Predlog, da bi se dovolilo vsa-
kemu članu HBZ. zavarovati se
samo za posmrtnino, ni prodrl;
prodrl je pa predlog, da se to
prednost da mladini. Sprejel se
je ta predlog z velikim navduše-
njem in bilo je precej argumen-
tiranje v prilog temu predlogu.

Vazen in razmotrivan vreden
je bil sklep glede dela gl. pro-
svetnega odbora. Temu se nalaga
naloga, da se v bodoče, obdru-
žajo tečajni in šole za vse one,
kateri ne znajo čitati in pisati;
izdajanje in nabavljanje pouč-
nih knjig, itd.

Glasilo se bo tiskalo na osemih
stranah in izhajalo bo enkrat na
teden. Njegov urednik mora biti
ameriški državljani in najmanj
tri leta član Hrvatske Bratske
Zajednice. — Joseph A. Sisko-
vich, poročevalec.

Amundsenovo poročilo
o transpolarnem poletu

Od tečaja do Alaske je odprto
morje. Zračna ladja je imela
velike težave, ko je zmrznila
voda.

Nome, Alaska, 17. maja. — A-
mundsen-Ellsworthova transpo-
larna ekspedicija po zraku je
končana. Amundsen, stari nor-
veški polarni eksplorer, ki je v
nedeljo dospel sem z Lincolnom
Ellsworthom in drugima dvema
tovarišema v čolnu iz Tellerja,
poroča sledeče:

Plovba s Špicbergov do Ala-
ske je bila brez posebnih inci-
dentov do 13. maja, ko je bila
ekspedicija že na svojem cilju. V
sredo, to je 12. maja, se je di-
rigibel "Norge" pokazal v zraku
kakih 10 milj od Point Barrowa,
na skrajnem severovzhodnem
koncu Alaske. Ko je "Norge"
priplul nad Teller, je divjal mo-
čan severni vihar. Zrakoplov je
bil pokvarjen; iz velikih vreč je
uhajal plin. Drugače torej ni
kazalo, kakor da se dirigibel
spusti na tla. To se je zgodilo v
četrtke ob štirih popoldne.

Prebivalci Tellerja — okrog
sto Eskimov in nekaj belopol-
nikov — so bili presenečeni, ko
so uzrli nenavadno prikazen:
veliko zračno ladjo, ki je šla na
tla in obsedela v njihovi sredi.

Moštvo se je nekaj časa tru-
dilo, da popravi zrakoplov ali
kmalu se je pokazalo, da to ni
možgoče. "Norge" je tako po-
kvarjen, da se ne more dvigniti
v zrak. Poveljnik Nobile, itali-
janski zgraditelj dirigibla, je
sklenil, da se isti pošlje v Zdru-
žene države in tam rekonstruk-
tira.

"Norge" se je pokvaril med
potjo, ko so ga preluknjali kosci
ledu, ki so odletavali s propeler-
ja. Plovba s Špicbergov do Ala-
ske je trajala 72 ur. "Norge" je
plula 4000 visoko nad polarnim
pasom. Nad točko severnega
tečaja se niso nič ustavili. Spu-
stili so doli tri zastave — norve-
ško, ameriško in italijansko —
in pluli dalje. Videli niso nič
drugačnega kot led in odprto vodo.

Ekspedicija je pokrila 50,000
štiriinajstih milj sveta, toda ni-
kjer ni videla kakšne nove suhe
zemlje; povsod le ledena gladina,
ki pokriva morje. Mraz je bil
tako hude, da je zmrznila voda na
zrakoplovu.

Amundsen je zadovoljen z
uspehom ekspedicije. Izrazil se
je, da eksploriranje z dirigiblom
je še najboljša.

Opis poodnih držav Unije

MISSOURI.

Zvezna država Missouri, na-
zvana po veliki reki istega ime-
na, ki izvira iz indijanske in
pomenja "motna reka", leži ne-
kako v sredini med Atlantskim
oceanom in Skalnati gorovjem
(Rocky Mountains) in med Ka-
nado in Mehikiškim zalivom. Leži
približno v isti geografski širi-
ni kot Španjolska, južna Italija,
Grška ali evropska Turčija. Dr-
žava vsebuje 115 okrajev (counties)
in njena površina znaša
69,420 kvadratnih milj. Radi
primere bi torej rekli, da je Mis-
souri približno toliko obsežen kot
polovica Norveške ali Rumunske
oziroma tako velik kot Hrvat-
ska-Slavonija, Bosna-Hercegovina
in Srbija skupaj. Vso vzhodno
mejo tvori reka Mississippi. Dr-
žava Missouri meji na več
držav, kot katere druga zvezna
država razun Tennessee. Sever-
no meji na državo Iowa, vzhodno
onstran Mississippi reke na dr-
žave Illinois, Kentucky in Ten-
nessee, južno na Arkansas in
zapadno na Oklahomo, Kansas
in Nebraska.

Površina te države je večino-
ma brdovita, ali jugovzhodni del
je popolnoma raven. Jako od-
daljena od oceanov in velikih
jezer in neobvarovana od vira-
kega gorovja, država Missou-
ri ima podnebje, ki sega od skraj-
nega mraza do skrajne vročine,
od velike vlage do velike suše.
Največja goraz Ozark planine je
dovolj visoka, da vpliva na kli-
mo bližnjega okraja, ali ni dovolj
visoka, da bi imela vpliv na pod-
nebje vse države. Srednja polet-
na temperatura znaša 75 do 78
stopinj Fahrenheita, ali toplot-
mer zna dostikrat zabeležiti tu-
di čez 100 stopinj vročine. Sred-
nja zimska temperatura je po-
vprečno 33 stopinj nad ničlo, ali
dostikrat pade pod ničlo. Reka
Mississippi zmrzne dostikrat pri
mestu St. Louis, nekdanj v febru-
arju, nekdanj pa že v decembru.
Vzlic mnogim deževjem, zlasti v
spomladi, je podnebje posebno
suho, ker deževnica izhlapeva ja-
ko hitro, tako da je atmosfera
redko napolnjena z vlagjo. Naj-
bolj suh mesec je navadno april.

Radi svoje lege v kotlini reke
Mississippi je država Missouri
izredno rodovitna in, kar se ti-
če vrednosti poljedelških pridel-
kov, je šesta država v Uniji. V
njej je vsake vrste prsti; l. 1920
je bilo 263,000 farm povprečne
veličine 132 akrov. Vrednost po-
vprečne farme računa se na \$15-
600. Od skupnega števila farm
so jih 185,000 obdelovali sami
lastniki, 2250 upravitelji in sko-
raj 76,000 najemniki. Le 8343
farmorjev je bilo tujerodcev,
večinoma Nemcev.

Glavni poljedelaki pridelki l.
1924 so bili koruza (26 milijonov
bušljev), oves (27.5 milijonov bu-
šljev), pšenica (skoraj 13 milio-
nov bušljev) in krompir (100
milijonov bušljev). Povrh tega
Missouri prideluje širok (sorghum),
seno, rž in tobak v veli-
kih količinah in tudi velik del
vsega ameriškega pridelka ja-
bolk in brekev.

Reja ovac, prašičev, konj in
muj je velika. Missourska mla-
da, o kateri se v šali pove, da je iz-
vojskovala vojno, je znamenit
pridelek te države.

Železna ruda se izkopava v ve-
likih količinah. Zaloga te rude
je baje neizčrpjiva. Tudi meh-
kega premoga je mnogo na seve-
ru in zapadu. Dve tretini barita
Združenih držav prihaja iz Mis-
sourijske. Poleg tega stoji ta dr-
žava na drugem mestu v pro-
dukciji avinca in cinka.

Ker 40 odstotkov države tvo-
rijo gozdovi, je lesna industrija
ena glavnih. Izmed drugih in-
dustrij naj omenimo produkcijo
meha in klavičnih pridelkov,
moke, čevljev, avtomobilov, li-
varne in strojni produktov, žele-
zniških vagonov, tobaka, plat-
na in bisernih gumbov. V šti-
rih okrajih izdelujejo glasovite
pipe iz koruznih storžev, ker tam
raste neka posebna vrsta koru-
ze, katere storž je prikladen za
izdelovanje pip.

Mesto St. Louis, katerega pre-
bivalstvo se čeni na 812,000, je
trgovinska metropola srednje
doline reke Mississippi; mesto
leži kakih 20 milj južno od vto-
ka reke Missouri v reko Missis-
sippi. St. Louis je kakih 1000

milij jugozapadno od New Yorka
in okoli 300 milj južno od Chi-
caga. S svojimi 2500 tovarna-
mi je šesto največje industrijal-
no mesto v Združenih državah.
Glavni produkti so čevlji, polični
železniški vozovi, peči, kava,
tobak, pohištvo in vsakovrstni
stroji. Kansas City je drugo
mesto države po številu prebiva-
lstva (850,000) in se nahaja na
zapadni meji, kjer se Missouri
dotika države Kansas. To mesto
je najvažnejše središče v Zdru-
ženih državah za ožimno pšenico,
za vsakovrstno živino, klobuke
in distribucijo lesa.

St. Joseph (78,000) se naha-
ja ob reki Missouri, 68 milj se-
verno od Kansas City. To je važ-
no trgovsko in tovarniško mesto
in glavni produkti so mramor,
stavnika železo, oprege, čevlji,
moška oblačila, pohištvo, plugi,
traktorji in pumpe.

Jefferson City (15,000) je
glavno mesto države in leži ob
reki Missouri 110 milj zapadno
od St. Louis. V njem se naha-
ja zamoraka Lincoln University.
Prvi naseljenci Missourija bi-
li so Španci in Francozi, ali seda-
nji prebivalci so pretežno na-
sledniki priseljencev iz držav
Kentucky, Tennessee, North Ca-
rolina in Virginia. Od nekaj čez
3,400,000 prebivalcev te države
je ljudsko štetje l. 1920 navedlo
le 186,000 tujerodcev. Nemci
so stali na prvem mestu s 73,000,
za njimi prihajajo Židje s 15,
000, potom Italijani s skoraj i-
stim številom, Poljaki s 6,000,
Čehoslovaki s 6,100, Rusi s 5-
400, Švedi s 4,700, Jugoslovani s
2958 (privatna konservativna
cenitev jih našteva 4,900 tuje-
rodnih in 3200 takaj rojenih,
skupaj torej okoli 8,100); za
njimi prihajajo po številu Mad-
jari, Danci, Norvežani, Leti in
Litvini ter Finci.

Glasom poldezb s strani For-
eign Language Information
Service niti inozemec niti oni, ki
posedeje le, prvi državljanski
papir, ne morejo biti lastniki
zemljišča v državi Missouri. Ino-
zemec pa more postati odvetnik,
zdravnik, bolničarka, lekarnar,
zemljemerec in učitelj, ali ne
more biti porotnik ni državni re-
dar. Vdova, ki je inozemka ali
katere mož je imel le prvi papir,
ne more dobiti materinske po-
krajine od države. Obratno pa
inozemec in družina, istega imajo
vaško pravico do odškodnine za
slučaj delavske nezgode ravno
tako kakor ameriški državljani o-
ziroma njegova družina. — F. L.
I. S.

razburjeno na znanje ter na-
vdušeno pozdravlja hrabre bo-
jevnike in njih kulturno delo. Iz-
voljeni odbor je zagotovil, da jim
bo šel v vseh ozirih na roko in
storil vse, da se razvoji in napre-
dek delavskega kulturnega delo-
vanja zajameli.

Zgodilo se je in zgodba je rea-
lična in je za kulturno sedanje
prilike zelo značilna. Na eni
strani odkriva in odraža tipično
slovansko ljubezen do živili, na
drugi strani pa kulturno propa-
danje naših takovanih boljših
krogov, ki v ljubimih do živili,
zlasti do paov prihajajo že v per-
verznost in da dame in damice in
razne zastarele device ne zasto-
jajo, je povsem umljivo. Zgodi-
lo se je torej in sicer se je zgo-
dilo, da je neki gosposki družini
v Mariboru poginil pes. Sledila
je obča žalost in skrbno ter nape-
to pripravljane mrtvaškega
odra za pesa. Oder so torej
postavili, ga okincali in obuli a
cvetjem, med cvetje pa položili
pesa in plakali, plakali in a po-
grebnimi svečanstvi ga tudi
pokopali in sicer na vrtu, da bo
gospoda laže obiskovala grob.
Pravijo, da imajo svoj "pasji
britof" Parižani; zgodaj amo to-
re napredovali, dobili smo ga to-
rej tudi v Sloveniji. Radovedni
pa amo, kako bi gospoda pokopa-
la na primer svojo dekle, svojega
hlapca?

Zalostno in usodepolno je za
slovanski narod, da ga v najbolj
kritičnih časih zapušča lastni
ljudje in da gredo v interesu
svojih osebnih koristi v bratstvo
ljudi, ki nimajo prav nobenega
smisla za koristi naroda, čeprav
imajo stalno na jeziku narod-
kulturno in bi bili sami radi
nekaki narodni in kulturni de-
lavci. Z njimi gredo, se pridru-
žujejo njihovemu taboru in plju-
jejo na svoje stare ideale, ali
vsaj na izpovedi, katere so ne-
davno izrekli in se nedavno na-
nje zaklinjali pred narodom.
Danes imamo novo vladno, ki je
seveda obljubila, da bo pošteno
delala za procvit naroda in dr-
žave, ali že v prvem njenem za-
držanju je pokazala, da ji ni za
resno delo in da ji je samo za
osebno rešitev medsebojnih spor-
ov. Imeli smo že dosti vlad in
vse so obetale, da bodo delale za
narod, za državo in blagor na-
roda, toda niti ena ni izpolnila
svojih obljub in svojih dolžnosti.
Tudi najnovejša vlada je prezir-
na najosnovnejšo svojo nalogo in
pozabila na naše težkoče in po-
zabila na koruptne razmere dana-
njih dni in z lepo frazo prešla
preko korupcije in šla na počit-
nice, da se doma razkazuje v
ministrskem dostojanstvu in
ministrski dorežljivosti. . . . Je
pač tako, da je današnjim mini-
strom več za osebno dostojan-
stvo, kot pa za koristi naroda in
okolice, v kateri je dotični mi-
nister zrastle. Zato pa je med na-
rodom beda, obupanost in neza-
upanje, in nezaupanje bo rastlo,
dokler bomo imeli take vlade in
take ministre, ki hočejo a prev-
zetjem ministrskih mest doseči
svoje stave in parirati pred
svojimi prijatelji.

Tudi napredek. V tednu pred
1. majem je ravnatelj tovarne za
klej v Ljubljani poklical k sebi
po enega delavca in eno delavko
ter jima naznanil, da se bodo od
1. maja dalje znižale delavske
mezdre in sicer delavcem za 5
Din, delavkam pa za 7 Din. Ta-
ko torej delavci napredujejo pri
naših plačah in to vključ dragi-
nji, ki noče poenostiti zlasti ne v
takem razmerju, kakor se nam
povsod znižujejo plače.

EVROPA SE ZVILJA V NOVIH
KRČIH.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ški škof, šef državne šandarme-
rije in druge visoke glave se niso
prav nič sramovale priznati, da
so se lotile zločinkega posla sa-
mo zato, ker je tako "zahtevala
čast domovine."

Škof Zadravec je naredil pa-
trijotično pridigo pred sodiščem
in sodnik ga ni ustavil. Grof
Paul Teleki, bivši premijer, je
dejal v svojem zagovoru, da na-
črta fašiziranja frankov sicer
ni odobral, toda ker je bil na-
men patrijotičen, je celo stvar
vzel na znanje a spoštovanjem.
Bivši premijer Friedrich je re-
kel, da je grof Bethlen, sedanj
premier Ogrske, sam podpisal
potne liste ponarejalcem.

RAZNO

O produktivnosti pisateljev.
Neverjetna produktivnost ne-
katerih pisateljev, ne sicer z ozi-
rom na kakovost, temveč na
množino njihovih del, nas narav-
nost osupne, če pomislimo o go-
rah papirja in morju črnila, ki
so ga porabili. Na znanstvenem
polju je v tem pogledu nedvom-
no prvi znani matematik Leon-
hard Euler, kljub temu, da je
bil popolnoma slep. Skupna nje-
gova, skoraj izključno matemati-
čna dela znašajo najmanj 2000
tiskanih pol, kar bi bilo 30 veli-
kih knjig, leksikonskega forma-
ta. Skupna dela naravoslovca
Aleksandra Humboldta so velja-
la svoj čas 300 starih tolarjev.
Lahko si predstavljamo kak ve-
likanski obseg so morala imeti.
Imenitni španski dramatik Lo-
pez de Vega je pisal do l. 1691.
nad 1500 dram in okrog 400
manjših iger. Poleg tega so pa
še njegovi beletristični spisi ob-
segali 20 velikih zvezkov. Ale-
ksander Dumas starejši je napi-
sal približno trikrat toliko, kakor
Voltaire, katerega dela obsegajo
nad 100 zvezkov. Nedogotovljen
katalog njegovega založni-
ka Leoya izkazuje 300 zvezkov.
Hopore de Balzac je napisal 90
romanov in novel ki so napolnile
120 zvezkov; Raymond Lullus,
roj. l. 1235, je napisal baje 4000
spisov o alkimiji in filozofiji.
Mourus Jokai, znameniti ogrski
romanopisec, je napisal do svoje-
ga 50. leta približno 200 zvezkov
romanov, novel in verzov. Nje-
govi politični spisi bi istotako
napolnili 50 zvezkov. Kako ne-
znaten se zdi napram tem zna-
ni pustolovni in fantastični pi-
satelj Karl May, katerega dela bi
napolnila 80 debelih zvezkov.
Prava literarna posebnost je bil
pa fantastični ljudski pisatelj
Robert Kraft, ki se je dolga leta
kot mornar potikal po svetu in
se je zadnjih deset let svoje-
ga življenja lotil pisanja romanov.
Nekdo, ki je natančno poznal
njegove spise, jih je cenil na o-
kroglo 50,000 strani. Kraft je pi-
sal dnevno od 6. ure zjutraj do
7. ure zvečer neprenehoma in si-
cer kakor je sam trdil, pod vpli-
vom neke posebne zamaknjenos-
ti. Dal je napraviti posebne
papirnatne role, ki jih je napeljal
skozi pisalni stroj, na katerega
je neprenehoma tipkal, brez po-
sebnega pomisleka. Zato je pa
tudi večina njegovih povesti
precej površna, vendar se jim ne
more odrekat originalnosti in
napetosti. Če bi se njegova de-
la zbrala, bi napolnila najmanj
120 zvezkov. Potemtakem je
znala njegova letna produkcija
12 zvezkov ali vsak mesec 1 knji-
ga.

Pomagal Bolnemu Prijatelju.
ki je bil še dolgo časa jako, jako slab.
Tako piše Mr. Floyd Burton iz Jef-
fersona, Tex.: "Zaj ml je, da vam
nisem še prej pisal glede tega čudo-
vitnega zdravila, Nuga-Tone. Jas sem
porabil 3 1/2 steklenice vašega zdravila
in mi je zelo pomagalo. Istočasno
sem ga priporočal prijatelju, Mr. L.
T. Little, ki je bil dolgo časa jako, ja-
ko slaboten. Dal mi sem dve stekle-
nici. Zato se je počutil bolj in
naročil je več steklenic in sedaj, na
začetku vseh, se počuti jako dobro."

Citatelj tega lista bodo našli Nuga-
Tone izvrstno zdravilo v takih
slučajih. Poskusite ga. Isto je tako
priporočeno, prijetno za vživati in tako
učinkovito, da se boste v roku par dni
čutili jako dobro se počutite. Ista
poveča vašo moč in krepost, ojači
kri, živec in telo, daje odlično spne-
no, stimulira jetra in na prijeten na-
čin regulira želodec in črevesje. Isto
je pozitivno jamčeno, da vam bo po-
magnelo, ali pa se vam vrne denar.
Na vsakem zavoju je jamstvo. Pri-
poročano, garantirano in na prodaj v
vseh lekarnah, ali pa pošljite \$1.00
naravnost na National Laboratory,
1046 So. Wabash Ave., Chicago, Ill.
(Adv.)

ODPRAVI SRBEČICE.
Da odpravite košne isapahke, srbe-
čice in enake nerode je zato samo eno
zdravilo, ki redko kdaj izgade, da ne
bi ustavilo in ozdravilo bolno kolo in
to zdravilo je Sever's Ecko. Za nad-
pet in štirideset let je to znano zdrav-
vilo vrnilo svoje delo. Napravilo je
zanemljive in čudovite uspehe v zdravl-
jenju košnih bolezni. V vseh manjših
slučajih se je pokazalo, da je iz-
vrstilo svoje delo preko noči in od-
pravilo srbečice. Narodne vno ikat-
ljo tega pri vašem lekarnarju, rav-
najste se po navodilih in začudili se
boste kako hitro vam preneha srbe-
čica in isapahke. Cena je 50c. W. F.
Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.
(Adv.)

Ali želite znati pravilno pisati in
čitati slovensko? Naroči si "Sloven-
sko-anglško slovnico", katero je iz-
dala in ima na prodaj Književna
matice S. N. P. J.

NA PRODAJ: Stanovajska
hisa s 15 sobami. Prinaša lep
dohodek, preiščite in se prepri-
čajte. "Lease" najem se odda
za dolgo dobo in priliko, da lahko
kupite. Prinaša okrog \$350.00
mesečno. Dobro pohištvo in
oprava. Ugodna prilika za dober
plačati le \$1,000.00, ostalo lahko
plačate v enem letu časa. Pli-
te se danes. 401 Curry Bldg.,
Pittsburgh, Pa. (Adv.)

IZLET V JUGOSLAVIJO.

Francoška linija bo kakor vsa-
ko leto tudi letos priredila polet-
ni izlet v Jugoslavijo s parnikom
Paris, kateri pluje iz Newjorške-
ga pristanišča 22. maja tega le-
ta.

Gospod Dragotin M. Cvetko-
vich, urednik "The Yugoslav Re-
view", kateri je tudi prošlo leto
vodil izletnike za bošnične prani-
ke, bode vodil sedaj izletnike na
tem izletu. Njegovo prisotstvo
kot poznanca krajev skozi kate-
re se bodo izletniki vozili in nje-
govo iskustvo, je najboljše jam-
stvo, da se bo potnikom te grupe
v dne 22. maja t. l., na potovanju
ugodno in prijetno godilo.

Gospod Cvetkovich bode vsem
izletnikom na razpolago v sveni
a potovanjem, kakor tudi za da-
janje pojasnil potnikom na tem
potovanju, ki jih bodo šelili ali
potrebovali.

Ker dobro poznamo gospoda
Cvetkovicha, priporočamo, vsem
čitateljem, ki žele potovati v sta-
ro dohovino, bodi za sabavo ali
valed vaših najbližjih ali potrebnih
zadev, priporočamo, da potujejo
v družbi s tem parnikom, kakor
tudi vsem drugim Jugoslova-
nom.

Parnik "Paris" je največji
parnik Francozke linije, ima naj-
modernejšo vrenje in ugodne
sobe za obedvanje in vožnjo, za
eno, dve ali več oseb skupaj. Po-
streba je izvrstno dobra in vse
potovanje s tem parnikom bo
zelo prijazno in zanimivo.
(Adv.)

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30-1926)
pomeni, da vam je naročnina
potekla ta dan. Ponovite jo
pravočasno, da vam lista ne
ustavimo. Ako lista ne pre-
jmete, je mogoče vstavljen,
ker ni bil plačan. Ako je vaš
list plačan in ga ne prejme-
te, je mogoče vstavljen valed
napačnega naslova, pišite
nam dopisnico in navedite
stari in novi naslov.

Naši zastopniki so val dru-
štveni tajniki in drugi za-
stopniki, pri katerih lahko
plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je
\$5.00 in za pol leta pa \$2.50.
Člani S. N. P. J. doplačajo
za pol leta \$1.90 in za celo
leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Ci-
cero za leto \$6.50, pol leta
\$3.25, za člane \$5.90.

Za Evropo stane za pol le-
ta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo
\$1.70. Člani doplačajo samo
50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sa-
mi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawrence Ave.
CHICAGO, ILL.

P. J. B. BUCHEZ

(1796—1865)

Posebna figura med utopičnimi socijalisti je P. J. B. Buchez, utemeljitelj modernega zadrugniškega gibanja na Francoskem. Rojen je bil takorekoč na pragu velike francoske revolucije 1. 1796. V svojih letih je bil vnet pristaša St. Simonovega gibanja in osebni prijatelj njegovega idejnega vodnika Bazarda. Polom politične revolucije mu je dal pobudo, da se je začel temeljiteje pečati s socijalnimi in gospodarskimi problemi svoje dobe. Plod svojih spoznanj pa je hotel takoj prenesti tudi v praktično dnevno življenje. Ideja na misel njegovega teoretičnega spoznanja ga je gnala v zadrugništvo, v katerem je spoznal ekonomsko preporočitev človeštva. Na tej poti pa je nosil seboj idejno dediščino St. Simonovega gibanja, to je prepričanje, da je za novo človeško družbo potrebna morala in vera v Boga. Spoznal je bil s St. Simonovi vred, da novi liberalni gospodarski sistem temelji zgolj na materijalizmu; zato da je bil slab, zmoten in zato v škodljiv. V tem logičnem spoznavanju se je približal katoličanom, češ, da je ob preporodu človeštva v njegovem zamislu potrebna pomoč cerkve. Zaman so se — po njegovem spoznanju — trudili n. pr. Jakobinci v dobi francoske revolucije uveljaviti v javnem življenju načelo krščanskega bratstva in enakosti. Vsega socijalnega zla je kriva pred vsem propast morale med ljudmi; zato jo je treba zopet vzpostaviti. Takoj po juljski revoluciji je l. 1831. organiziral mizarsko pro-

ktivnim zadrugam potrebne kredite. Zadruga bi na to morale delati toliko časa, dokler ne bi izposojenega kapitala odplačale in se tako popolnoma osamosvojile. Potem pa bi se to zadrugo imetne nikakor ne smelo več odtegniti zadrugam. Za slučaj, da bi kakšna zadruga likvidirala, bi morala njeno premoženje pripasti drugim zadrugnim organizacijam. Njihov čisti dobiček bi se razdeljeval po sledečem ključu: 20% naj bi se pripisalo temeljnemu zadrugnemu imetku; 40% naj bi dobili zadrugniki po relaciji njihovih delavskih zaslužkov, a zadnjih 40% naj bi pripadlo v zadrugni rezervni sklad.

Na takšen način — je mislil Buchez — bo stopnjema prešla zasebna produkcija v posest nove človeške družbe, ki bo zadrugno organizirana. Drugačen razlog niti ni mogoč. Zasebna lastnina sicer ostane, ker je zgodovinsko utemeljena; ona sicer ni absolutno pravična, toda moralno je opravičena. Delavcem se naj omogoči, da si v interesu lastne samovzgoje in discipline pridobijo zasebno premoženje v okvirju splošnega, zadrugno organiziranega premoženja.

Buchez je torej polagal važnost na interes posameznega delavca tudi v zadrugni organizaciji, kamor ga naj privede lastna pridnost in samopomoč. Da mu bo pomagala kapitalistična država, kakršna pač je, v to ni nikoli veroval. To trezno, realistično mišljenje mu je prineslo veliko nasprotnikov, ki so bili prepričani, da more biti socijalna preuredba kapitalistične družbe le plod radikalnih in političnih dejanj. Razglasili so ga torej za reakcionarja. Njegov pokret

zgodovinsko prištevamo med tiste socijalne reformne poskuse, ki so imeli liberalno ideologijo, pa so vaeeno skušali omiliti stranske posledice zasebnega kapitalističnega gospodarstva. Med njegove silne nasprotnike spada ognjevit francoski komunist Cabet, ki je za reformistični zadrugni pokret zelo duhovito pobijal. — Buchez je umrl v starosti 69 let.

ZDRAVSTVO

SKRIVNOST MATERINEGA MLEKA.

Če razmišljamo, od česa se pravzaprav hranijo vsa živa bitja, človek, žival in rastlina, in pri tem v prvi vrsti gledamo na izvor naše hrane, ne glede na način, kako se ta pripravlja, tedaj se glasi odgovor zelo, zelo čudno: Živa bitja žive s tem, da uničujejo življenje!

Pa poročite kdo: Mi pač lahko živimo, ne da bi krali živili, na primer: saj bi lahko živeli samo od ptičjih jajc! Le počasi! To ni ugovor, kajti jajca so nastajajoča bitja in s tem, da se s njimi hranimo, uničujemo to, kar je bilo za življenje namenjeno, torej nekaj, kar je bilo živo ali vsaj imelo postati.

In se oglašajo drugi: Saj imamo ljudi, ki žive samo od rastlinske hrane! Saj živijo cele plemena Orienta samo od turščice in riža!

Da, bi odgovorili, ali morda niso rastline živa bitja? Čim bolj napreduje znanost, tem bolj spoznavamo, da ima rastlina vse znake življenja in to v vsakem smislu! Že danes vemo, da diha, piše, prebavlja, se obrača k svetlobi, da ima neke vrste krvna barvila. Ima živce in morda se izpolnjuje tudi pesniške sanje, da ima tudi razum.

Vse živo je zgrajeno iz celic, iz malih živih kamenčkov, ki niso nič večji kot stotisoč del glavice zaponke in že Virchow je rekel, da mora pač vsaka celica imeti tudi nekoliko duše.

Torej, tudi rastlinska hrana je uničevanje živga. Ali res ni izjeme? Mar je v možganih učencjakov, da nam bo nekoč mogoče pripraviti hrano v kemičnih laboratorijih, ne da bi nam bilo treba klavnice in vrtov za zeleňjavo?

Hočem imenovati izjemo našega stavka, ki se sliši kakor prokletstvo človeštva: Vse živi od uničevanja drugih bitij.

Da, imamo izjemo in ta je: prehranjevanje s mlekom, v prvi vrsti z materinim mlekom. Ako govorimo o materinem mleku, tedaj moram reči: Prehrana s tem je edini slučaj, kjer dobi otrok svojo polnovredno, edino pravilno odmerjeno, na čudovit način prilagojeno hrano brez žrtve življenja in brez vsakega uničevanja drugega, da še nasprotno: tu imamo sveto veselje, očitno čustvo polnega razmaha življenja v materini duši. In ta čustva meje v materi premnogokrat na občutke duševne slasti, ko doji otroka, tega malega nosilca lastne nesmrtnosti, to ljubo, drago jamstvo za nadaljevanje nje same.

Saj pač postane lahko vsaka žena mati celega rodu, da, celega naroda! Dojčeta mati! Kako čudovita, od vseh umetnikov zemlje za sveto proglašena slika! In tudi največji brezsrčnež bo pač težko šel mimo te slike, ne da bi občutil nekaj svetlega, ljubečega čudeža. Mar se nam ne razjasni tu globoki pomen pravilice o pelikanu, ki si razseka prsi, da hrani mladiče? Mar ni tu slika matere zemlje, ki poklanja življenje in vedno življenje?

Ali oglejmo si pojav brez vsake primesi poetične razsvetljave, čisto trezno v svetlobi hladnega, znanstvenega spoznavanja: In vendar ostane le čudež. Mati z otrokom ni zaman najvišji simbol človeštva.

Prehrana z materinim mlekom je resnično čudež, in ima še nepojasnjeno skrivnost, posebno za naravoslovce in zdravnike. Prvič je, kakor rečeno, edini način prehrane brez uničevanja življenja. Drugič je v materinem mleku hranilne snovi v taki polnosti porazdeljene, da se jih mora smatrati kot nenadomestljive in naravnost idealne. Ali to je že vsakdanja resnica, ugotov-

ljena od znanosti in prakse, kakor tudi iz izkušnje naših mater in babi.

Pa baš v vsakdanjem življenju se skrivajo premnogokrat skrivnosti polni pojavi. Smo pač navajeni, da o tej skrivnosti ne razmišljamo več. Takoj po oplenjenju jajčeca v materinem telesu prične že pravzaprav čudež pripravljanja mleka.

Kajti ta mala, mala celica, ki je pristo v notranjosti materinega gnezda, brez vsake zveze z organi matere in zaenkrat brez živčne zveze ali pa zveze po krvnih žilah, ta mala celica bi nekaj povelju sličnega prenesla, ta mala celica ukaze prsim žlezam, da se pripravijo na prehrano!

Žlezne celice pričnejo rasti na povelje tega prahu življenja s čudovito naglico, kakor da bi se milijon kali zbudilo iz spanja. Skozi več mesecev traja to delovanje, dokler niso končno praa prebogača novo stvorjenih celicnih kroglic in soka. Na milijone žleznih celic se je izpremenilo v predrebno tolično kapljico, kakor na kakem hribočku so zrastle sami mali tolični grozdiki in izločajo prezrele jagode v na beljakovini bogato predilno tekočino. Ta tekočina vsebuje vse snovi, ki jih rabi dete: beljakovino, škrob, sladkor, železo, fosfor, apno, kuhinjsko sol, kalij, itd., vse pa natančno odmerjeno tako da sta telesna toplota in rast na kar najbolj idealen način osigurani.

Po zelo kompliciranih kemičnih določbah o redilni vrednosti posameznih snovi, kakor je to določil učenjak profesor Rubner, izpolnjuje mleko, bela kri, po svojih sestavinah popoln ideal za zdravljenje potrebne, enakomernne telesne toplote in res ne malenkostnega dela mišic malega zemljana. Obenem je v sestavinah mleka preskrbljeno tudi za trajno rast, t. j. za tvorbo novih tkanih. Ni ga umetnega proizvajalca, in najsibito tudi sušenijsko posnet po naravi, ki bi lahko tekmoval s to hranilno snovjo.

Da, celo nasprotno, z umetnim mlekom — in najsibito to mleko je tako kemično enako naravnemu — hranjeni dojenček ne bi uspeval, bi hudo trpel in končno gotovo umrl. Tu imamo pač oprava s skrivnostjo, ki jo tudi znanost ne more popolnoma pojasniti. Znameniti profesor Bunge je hranil gotovo število miši s mlekom, druge pa s natančno ponarejenim umetnim mlekom. Rezultat je bil uspevanje prvih in smrt drugih.

To da pač misliti: Ponovno potrdilo našega stavka, da se življenje lahko ohrani samo z življenjskimi snovmi. Pri tem bo najbrže tudi ostalo, kajti poskusni, prehranjevalci pas s kemično pridobljeno beljakovino, se niso obnesli. Razen čisto kemičnih spojin, kakor soli, kovin, lepilnih snovi itd. mora vsaka hrana vsebovati nekaj, kar učinkuje kakor kaka setev, oplojenje, kakor ključ novega življenja. V hrani se mora pač nekaj nahajati, kar samo od sebe otvori vrata celic, tako da zamorejo milijoni palčkov ven na prosto iz čudovitih kamric, v katerih bi brez teh malih čarobnih palčkov vedno umirali. In ti mali palčki grade kosti, spletajo veziva, vlečejo živčne napeljave in zgrade možgane, prestol za razum.

To je najbolj čudno baš pri materinem mleku, ker vsebuje najvažnejše sestavine hrane, tako da že tukaj nista v skladu stavek in izkušnja. Tu je pač odprto vprašanje, in samo ako se vzame, da se nahajajo v mleku kali, ki oplojuje preproge nastajajočega življenja, kakor zrna njivo, nam je dana možnost razumevanja tega pojava.

Če pa je temu tako, nam bo preko vse kemije jasno, zakaj je baš materino mleko za dojenčka edini pravi živelj.

Sedaj nam je tudi jasno, zakaj je kozje in kravje mleko le slabo in klavirno hranilo za naše dojenčke. Živalsko mleko, od narave določeno le za prehrano mladičev lastne vrste, zamore pač le v gotovih mejah zaječiti prehrano in rast mladičev tuje vrste. Kravje mleko je pač določeno za prehrano in rast telet, t. j. bitij čisto druge oblike in z drugim namenom kot človeški otroci.

In tako nam postane čisto jasno, da se s tujim mlekom hra-

njeni otroci navzamejo različnih boleznih samo iz tujevrstnih sestavin mleka. Za nekatere dojenčke pomeni kravje mleko kratkotrno strup. Ravnotako kot je tujevrstna kri, spravljena v krvni obtok drugega bitja, hud strup, tako je tudi za nekatere otroke tuje mleko lahko zelo nevarno hraniljo, ne glede na to, da se s tujim mlekom lahko okuži z različnimi bolezenskimi kalmi.

Da pa kljub vsemu temu otroci uspevajo tudi s kravjim mlekom, je vzrok v tem, da ima organizem čudovito sposobnost, prilagoditi se na spremenjene življenske pogoje; na vsak način pa je prehod k prehrani s kravjim mlekom za dojenčke veliko tveganje. Zaupamo mu velik napor, ki ga nekateri razmeroma lahko, drugi z velikimi nevarnostmi premagajo. Lišaji, prebavilne težkoče, nepravilna rast itd. so le prepogosto znani znaki silnih naporov, ki jih mora prestat mali organizem, da se prilagodi nenaravnemu pojavu, odtegnitve edino od narave določene prehrane s materinim mlekom. Kako nam bi pač mogla drugače tako jasno dokazovati statistika, koliko več z materinim mlekom hranjenih otrok ostane pri življenju. Je in ostane nekaj protinaravnega in neko potvarjanje življ. Če hranimo otroke z drugim kot z materinim prsi.

Narava ima skrivnostna pota, da prode s svojo vsemočno voljo tudi napram človeškemu razumu in človeški zvižaji. Ni sicer še mogoče dokazati, lahko pa že sklepamo, da razen mnogo višje umrljivosti umetno hranjenih otrok, tudi drugače boleha število tistih, ki ostanejo pri življenju na različnih boleznih duše in telesa in to vse radi tega trika človeške kulture, svoje dojenčke hraniti s tujevrstnim mlekom, kakor so baje po pravljici ustanovitelji Rima dobivali življenski sok od volkulje. Mar ni možno, da postopno dvigvanje človeške časti od roda do roda s tem, da se takorekoč hrani od soka lastnega življenskega drevesa, mnogo izgubi po dojenju iz tujih življenskih virov!

Mar ni možno, da se bo nekoč tudi v življenju odraslega zamoglo dokazati premoč tistih, ki so bili hranjeni z materinim mlekom?

Materino mleko da dojenčku premoč napram onemu, ki je hranjen z umetnim, tujevrstnim mlekom, z ozirom na odpornost proti nalezljivim boleznim in morda se uveljavlja ta premoč tudi z ozirom na duševne sile.

Mi v to premoč trdno verujemo in radi tega naj vedno in vedno na to mislijo žene!

Zelite vaše sinove in hčere zdrave in močne, tedaj jih hranite iz lastnih prsi in verujte v zakone narave, na premoč silnost njenih uredb, katere ben človek ne more nezakonno prestopiti. Zamore se strati maščevati, in vedno vsako vti nje v njeno zakonitost polagati ali pa hitro kaznovati. Več mater si ni na jasnem, da je dodelstvo posnemati običaj hčr niti dojenčka z živalskim mlekom. Ta običaj naj bi bil le hod za silo, v slučaju da od rane dan vir usahne iz katere koli vzroka ali pa da ni zadostno Silen je instinkt, ki mater s silasto dojiti svojega otroka ali, kultura z rastočo potrebo komodnosti deluje proti tej nagonu in ga skuša udušiti.

Razmišljajte nekoliko o tem, ste in boste matere, o tej skrivnosti narave, ki je v vaših prsi. Verujte trdno v ta čudež, ki znanost in umetnost vedno nava razodevata in ki ga ne bo nikoli popolnoma razrešili. Tite se v popolni harmoniji z v močeno naravo, ko postanete izvrševalke njene volje in naj razvije v vas zavest, da je sveta služba, za katero vas je klicala: Skrivnosti polna misel za vaš rod, za narod in za čvstvo.

Čudeže sveta bodele najčiste se gledale, ko se vam bodo radevali na vaših z belo krvjo v njenih otrocih! — "Zdravje."

HIŠE NA PRODAJ.

Dve nadstropji iz opeke zidana hiša za ceno ene, za \$16.50 3 nadstropja iz opeke zidana hiša, pritičje, in podstrešje, ko lišča in elektrika.

2 nadstropji—2-6 in 4 sobe dve nadstropna zidana hiša z adaj garaža za 4 kare in v nadstropju 4 sobno stanovan Prinaša po \$155.00 mesečno \$1.860.00 letno. Hiša stoji Marshall Blvd., blizu 25th st.

Plačati je polovico takoj, glaste se na tel. Cravle 1983. George W. Fink, 2407 Trumbull Ave. Chicago, Ill. (Adv.)

DA SKUHAS DOBRO VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogi slad, hmelj, slad in vse druge potrebščine. Pošljite nam preproščito, da je doma pri kuhinji vedno le najboljši in najcnejši.

Groovizim, sladkarijar in v dajane belamine damo primerno post pri vaših naročilih. Pišite informacij na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

SVETNIK

Spisal Anton Fogazzaro. Prevel Pastušklin.

(Dolge.)

Jeanne se je zdržnila in Noemi, njena prijateljica zaupnica, poznavajoča njeno neozdravljivo ljubezen do moškega, ki je izginil ter se najbrž pokopal v kako neznano samostansko samoto, se je ustrašila, da ni ubrala pravih strun za uvod pogovora, ki ga je imela v mislih.

"Da ne pozabiva, Memling!" je rekla ter močno zardela. "Govoriti morava o Memlingu!"

Rekla je to francoski in Jeanne ji je šepnila:

"Veš, da moraš govoriti italijanski?"

Njene oči so bile tako žalostne in polne bridkosti, da Noemi ni začela govoriti italijanski, rekla ji je, še vedno v francosčini, kopico nežnih besed, prosila je eno samo dobro besedo, en poljub, dobila je oboje. Ni se ji posrečilo, da bi pomirila Jeanne, ki je kljub temu božala prijateljico po loku las ter ji s pogledom, uprtim v lastno ljubavno opravilo, tiho zatrdjevala, naj se ne boji, da bi jo bila ranila. Žalostna res da je, To ni nič novega. V resnici vesela ni bila pikoli, Noemi je priznala; danes pa se notranji oblaki zdijo bolj gosti. Kriva je morebiti Vailjivka. Jeanne je rekla: "Zares!" z obrazom in naglasom, ki sta pomenila, da Vailjivka, kriva njene otožnosti, ni bila ona izmišljena iz knjige, temveč strašna prava žena s koso.

"Prejela sem pismo iz Italije," je rekla potem, ko se je le slabo ustavljala nujnim Noeminim vprašanjem. "Umrl je don Josip Flores."

Flores? Kdo je to? Noemi se ni več spominjala in Jeanne ji je to z bridkosti oponesla, kakor da je radi tolike pozabljenosti postala nevedna svojega mesta zaupnice. Don Josip Flores je bil stari beneški duhovnik, ki ji je bil prinesel v vilo Diedo zadnje poročilo o Petru Maironiju. Ona je bila mislila, da je on svetoval njenemu ljubčku, naj se loči od sveta, in ni ga samo ledeno sprejela, temveč tudi namerila vanj paise ironičnih namigavanj na njegovo dejanje, v resnici vredno služabnika nekončnega usmiljenja. Starec ji je odgovoril tako jasno, v resnih in milih besedah, polnih duševne modrosti, njegov lep obraz je med govorjenjem postal tako veličasten, da ga je končno prosila odpuščanja ter ga povabila, naj jo včasih obišče. In res je prišel še dvakrat, a je nobenkrat ni našel na domu. Tedaj ga je obiskala ona v njegovi samotni vili in ta poset in pogovor s starecem tako visoko razuma, tako ponižnega srca, tako tople duše, tako sramečljivih in skoro boječih besedi ji je ostal v neizbrisnem spominu. Umrl je, so ji pisali, izročivši se vdano božji volji. Malo pred smrtjo je vso noč neprestano ponavljal v sanjah besede zvestega blapca v priliki o talentih: "Ecce superlucratum sum ali quinqué" (Glej, pridobil sem še pet drugih zraven) in njegove zadnje besede so bile: "Non fiat voluntas mea sed tua" (Ne moja, temveč tvoja volja naj se zgodi). Kdor ji je bil pisal, ni vedel, da je Jeanne vkljub nekim

tresljajem v njenih notranjih čutilih, vkljub nekim napadom verskih želja slej kakor prej neusmiljeno odklanjala Boga in človeško neumrljivost kot večne prevare, da je tupatam zahajala k maši, samo da bi se izognila zoprnemu videzu svobodničelke in za nič drugega.

Gospodični Noemi ni pripovedovala teh posameznosti o don Josipovi smrti, a v mislih si jih je ponavljala s temnim, smrtno bridkim občutkom, da bi se njena usoda bila vse drugače zaobrnila, če bi bila mogla tudi ona tako verovati; ker na dnu svoje duše je Peter Maironi hranil vedno nekakšno podedovano vernost, in danes je bila prepričana, da si je tisti večer, ko je izginil, s svojo izpovedjo, da ne veruje, zapisala sama svojo nesrečo v knjigo usode. In mislila je na drug, zamočlan, a mučen del pisma, ki ga je prejela iz Italije. Videlo se ji je, kako trpi, daš tega ni povedala. Noemi ji je molče pritisnila ustne na čelo in jih podržala, čutila je skrito bol, ki je sprejela njeno usmiljenje, pretrgala je končno poljub počasi, počasi, kakor bi se bala, da razruši nežno vez med združenima dušama, ter šepetala:

"Morebiti je ta dobi starci vedel, kje ... Ali misliš, da je bil v zvezi ...?"

Jeanne je odkimala. V septembru, ki je sledil onemu boleznemu juliju, je njen nekretni mož umrl v Benetkah, končal ga je delirium tremens. Ona se je napolnila v oktobru do vile Flores in tam v istem vrtu, kamor je bila prišla tudi markiza Scremin odpirat don Josipu svoje ubogo staro in razmučeno sree, mu je bila izrazila željo, naj bi Peter izvedel o tej smrti, izvedel, da lahko misli nanjo, če se mu to sploh kdaj primeri, brez najmanjše sence krivde. Don Josip ji je sprva rahlo odsvetoval, češ, da naj se ne izgublja za takimi sanjami, in ji nato z vso odkritostjo povedal, da mu o Petru od dneva, ko je izginil, ni došla nikoli nobena vest.

Boječ se nadaljnega izpraševanja in čuteč z odporom, da ji rano otipavajo nespretno roke, si je Jeanne zaležala konec tega predmeta.

"Pripoveduj mi le o svojem redovniku", je rekla. A prav tedaj se je v prednji sobi začel Karlinov glas:

"Zdaj ne," je odvrnila Noemi. "Zvečer."

Karlin je vstopil z vratom, ovitim v belo sviljo, mrmraje nekaj proti Lac d'amour, ki da je končno velikansko norčevanje in povrh tudi kuži zrak z ogabnimi drobnimi stvaricami, strupenimi njegovim vratnim žlezam.

"Pa bodi," je rekel. "Ljubezna sama ni boljše vredna."

Noemi mu je hotela prepovedati, da bi govoril o ljubezni. On da bi govoril o njej, ki nima zanjo nobenega smisla! Karlin se ji je zahvalil. Obetovalo se mu je ravno, da bi se zaljubil vanjo, bal se je tega naravnost strahovito. Te besede, ki so prišle neposredno za prikaznijo nekega razmršenega peresa na gnušno grdem klobuku in za nekim zelo mečanskim občudujočim stavkom o tem ubogem, dolgočasnem revšetu Mendelssohnu, so ga rešile a jama (za vedno). Obta sta se obmetavala še z drugimi sirovostmi in Karlin je bil kljub svojim vnetim vratnim žlezam tako živahen, da mu je gospodična d'Arxel želela srečo k njegovemu romanu.

"Razume se, da dobro napreduje," je rekla.

(Dolge prihodnjik.)